

การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

Study of Learning Management to Promote Students Engagement
to the Faculty of Communication Arts, Siam University

อนรรฆอร บุรณานนท์ *

บทคัดย่อ

ความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของนักศึกษาที่แสดงถึงความตั้งใจ ความสนใจ และพยายามต่อการเรียนรู้ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่นำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยที่แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษานั้น จะต้องให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งสถาบันการศึกษาควรต้องจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางการเรียน อารมณ์ พฤติกรรม กายภาพ สังคม และทางวัฒนธรรม

ผู้เขียนเห็นคุณค่าของความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษากับสถาบันการศึกษา จึงศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม โดยมีความต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยหาปัจจัยที่ก่อให้เกิดช่องว่างของความรู้สึกเป็นสมาชิก และหาแนวทางการอุดช่องว่างนี้ด้วยการวิเคราะห์การสัมภาษณ์คณาจารย์และนักศึกษาถึงหนทางที่จะทำให้นักศึกษารู้สึกเป็นสมาชิกของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ด้วยการเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ระดับคณะที่ต้องมีนโยบายในการจัดการด้านพื้นที่และอุปกรณ์การเรียนการสอนและจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักศึกษา ในระดับหลักสูตรต้องมีการบูรณาการรายวิชาทั้งในกลุ่มวิชาชีพและต่างกลุ่มวิชาชีพและองค์กรภายนอก และระดับรายวิชาที่ต้องจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักศึกษา โดยใช้แนวคิดการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมาเป็นแนวทาง

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ / การส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิก / การเรียนรู้ตลอดชีวิต

Abstract

The student's engagement means that the student's attributes show their intention, interest, and effort towards learning, which leads to lifelong learning. Therefore, teaching and learning to promote student's engagement is important. The guideline of learning management for enhancing a sense of engagement of students requires the participation of learning both inside and outside of the classroom. The educational institutions should provide learning in order to enhance

*อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยสยาม

a sense of engagement of students requires the participation of learning both inside and outside of the classroom. The educational institutions should provide learning in order to enhance a sense of engagement including the participation in emotional, behavioral, physical, social and cultural learning.

The researcher appreciates the feeling of being a member of the student with an educational institution. According to that, the researcher studies the approach of the learning management to promote a student's engagement from the Faculty Communication Arts, Siam University. Demanding that, the learners will have a lifelong learning skill. Finding factors that cause gaps in the feeling of membership and finding a solution of filling in this gaps by analyzing the interviews from lecturers and students in order to find the way of making students feel that they are a member of Faculty Communication Arts, Siam University by proposing a faculty-level learning management to have a policy on the management of learning spaces and equipment. Also, organize the activities that focus on student participation. At the curriculum level, courses must be integrated both professional and non-professional groups and external organizations. And the level of courses that need to be organized should emphasize the participation of students by using a non-formal education approach to manage feelings of membership.

Keywords: Learning management /Promoting Student / Engagement / Lifelong Learning

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์เราอย่างมาก ทั้งในด้านการใช้ชีวิต การทำงานและการศึกษา จึงเป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าคนเราจำเป็นต้องมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้(Active Learner) หรือเป็นผู้มีทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง(Self-Directed Learner) ซึ่งนำไปสู่การมีคุณสมบัติของผู้ที่ต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life- Long Learner)ในการดำรงชีวิตเพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของยุคนี้ โดยบุคคลจะเป็นผู้ที่มีทักษะในการเรียนรู้ได้นั้นนอกจากจะเกิดขึ้นได้ด้วยตัวเองแล้ว การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาหรือองค์กรควรเป็นพื้นที่ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากหนังสือเรื่องแนวคิดการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตในสังคมไทย (อาชัญญรัตน์อุบล,2563) กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือการส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน เช่น ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนจะใช้การสอนในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการสอนให้ผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสอนให้แสวงหาความรู้ไปจนถึงการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น ซึ่งการส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีประสิทธิภาพได้นั้น ปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องก็คือ การเสริมสร้างความรู้สึกร่วมเป็นสมาชิกในสถาบันให้แก่ผู้เรียนหรือพนักงานในองค์กร

ความหมายของความรูสึกเป็นสมาชิกของผู้เรียน

ความรูสึกเป็นสมาชิกของผู้เรียน หรือ ความยึดมั่นผูกพันของผู้เรียน (Student Engagement) เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ เห็นได้จากการให้ความหมายของคำว่า ความยึดมั่นผูกพันของผู้เรียน (Marks, 2000 อ้างในวัชรินทร์ อินทร์น่วม, 2561) ในประเด็นของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียนว่าเป็นคุณลักษณะของนักศึกษาที่แสดงถึงความตั้งใจ ความสนใจ การทุ่มเทและพยายามต่อการเรียนรู้ส่วนความรูสึกเป็นสมาชิกหรือความยึดมั่นผูกพันที่เกิดจากกิจกรรมนอกชั้นเรียน โดย Audas and William (2001 อ้างในวัชรินทร์ อินทร์น่วม, 2561) ได้ให้ความหมายว่า เป็นลักษณะที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่ากิจกรรมในสถานศึกษา ส่วน Skinner (2009) ได้ให้ความหมายว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีส่วนร่วม การทุ่มเท และมีความรูสึกเชิงบวกของนักศึกษาที่มีต่อสถานศึกษา ยุวดี พันธุ์สุจริต (2554 อ้างใน นพมาศ ว่องวิทย์สกุล, 2557) ได้ให้ความหมายไว้ว่าผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้มีความรูสึกและความสัมพันธ์ที่ดีต่อโรงเรียน ครู และเพื่อน รวมทั้งมีความพยายามมุ่งมั่นตั้งใจที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้สิ่งที่ยาก ภาระหรือรันท ใฝ่รู้ ทำกิจกรรมทุกอย่างด้วยความตั้งใจและเต็มใจ ทุ่มเทในการเรียนตามสติปัญญา

จากการศึกษาความหมายของคำว่า ความรูสึกเป็นสมาชิกในระดับสถานศึกษาผู้เขียนสรุปได้ว่า ความรูสึกเป็นสมาชิกหรือความยึดมั่นผูกพันในการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน โดยเน้นไปที่ความรูสึกอยากมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยความกระตือรือร้นและต่อเนื่องในสถานศึกษา มีความผูกพันกับครูผู้สอน เพื่อนและผู้เกี่ยวข้องในการเรียนรู้ จึงเห็นได้ว่าลักษณะเฉพาะของความรูสึกเป็นสมาชิกของผู้เรียนเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ในส่วนของความรูสึกเป็นสมาชิกของบุคคลในระดับองค์กรปรากฏให้เห็นได้จากการที่บุคคลากรในเกิดความทุ่มเทในงานอย่างเต็มที่และเต็มใจที่จะทำให้กับองค์กรมากยิ่งขึ้นดังที่ Allen and Mayer (1990 อ้างใน อาคม ศิริพิน และ ศยามล เอกกะกุลานันท์, 2560) กล่าวไว้ว่าผลของความผูกพันต่อองค์กรจะทำให้บุคคลปฏิบัติงานนอกเหนือจากบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ (Extra-role Performance) นั่นคือการมีพฤติกรรมเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรนั่นเอง อย่างไรก็ตามหากองค์กรใดที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้บุคคลากรมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรที่สอดคล้องกับข้อตกลงเบื้องต้นของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ พฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร พฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ และพฤติกรรมพัฒนาตนเอง (มาลินี ศรีไมตรี และ ปิยกนิษฐ์โชติวนิช, 2016)

ดังนั้นความรูสึกเป็นสมาชิกของบุคคลากรในองค์กรก็จะส่งผลต่อการปรับพฤติกรรมของตนเอง เพื่อให้มีสมรรถนะหลัก (Core Competency) สอดคล้องกับเป้าหมายหลักขององค์กรได้จนนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อให้องค์กรสามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ได้

การจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความรูสึกเป็นสมาชิก

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวมาในช่วงแรกนั้นก็เพื่อจะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมความรูสึกเป็นสมาชิกทั้งในระดับสถาบันการศึกษาและในระดับองค์กร ทำให้ผู้เขียนได้ตระหนักถึงการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความรูสึกเป็นสมาชิกในองค์กร โดยการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรูสึกเป็นสมาชิกในองค์กรนั้นต้องอาศัยการหล่อหลอมขัดเกลาขององค์กรที่เป็นกิจกรรมต่างๆ ที่เริ่มจัดได้ตั้งแต่บุคคลากร

เข้ามาร่วมงานใหม่ ๆ ตามที่อาจารย์ธีรวันท์ โอภาสบุตร อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัย สยาม ได้เสนอไว้ในเอกสารประกอบการสอน เรื่อง วัฒนธรรมองค์กร ถึงวิธีการหล่อหลอมขัดเกลาของ องค์กร ประกอบด้วยการจัดพิธีการและงานฉลองต่างๆในหน่วยงานการปฐมนิเทศ การฝึกอบรม ที่เป็น หลักสูตรของหน่วยงานที่จัดขึ้นเกณฑ์การให้รางวัลและการลงโทษ การแสดงให้เห็นถึงแบบอย่างจาก บุคลากรดีเด่นหรือหัวหน้างาน เรื่องเล่าและตำนานภายในองค์กร เพลงประจำหน่วยงาน และการประกวด หรือการแข่งขัน ซึ่งการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกในองค์กรนี้ล้วนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรเป็นอย่างมาก

ส่วนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกของผู้เรียนในระดับสถาบันการศึกษา ตามที่บทความเรื่อง Student Engagement ในเว็บไซต์วิชาการออนไลน์ The Glossary of Education Reform for Journalists, Parents and Community Members (2016) ได้กล่าวถึงวิธีการที่ให้ผู้เรียน รู้สึกเป็นสมาชิกในระดับต่าง ๆ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเรียน (Intellectual Engagement) คือการเพิ่มความรู้สึกความเป็น สมาชิกกับรายวิชา ผู้สอนสามารถสร้างความน่าสนใจในชั้นเรียนด้วยการให้ผู้เรียนเลือกรายงานหรือโครง งานที่ผู้เรียนสนใจ โดยที่ผู้สอนจะกำหนดหัวข้อกว้างๆแล้วให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อที่ต้องการศึกษาเอง หรือ ผู้สอนจะให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อหรือสาริตสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยที่ผู้เรียนจะเลือกนำเสนอเป็น รายงาน สารคดี หรือสร้างการนำเสนอแบบมีมิติเดียวก็ได้ ผู้สอนอาจจะแนะนำหัวข้อบางอย่างที่มีปัญหา มาให้ผู้เรียนร่วมกันแก้ไข เช่น ผู้เรียนลงพื้นที่ไปสอบถามถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนโดยรอบ แล้วสร้าง หุ่นยนต์ที่จะช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ เท่านั้นผู้เรียนก็จะสามารถสร้างความรู้สึกเป็นสมาชิกใน กระบวนการเรียนรู้ได้

2. การมีส่วนร่วมทางอารมณ์ (Emotional Engagement) ผู้สอนสามารถใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมอารมณ์ทางบวกเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ลดพฤติกรรมทางลบ หรือรักษาให้ผู้ เรียนคงอยู่กับการเรียน ตัวอย่างเช่น ผู้สอนอาจจะตรวจสอบอารมณ์ของผู้เรียนว่ารู้สึกอย่างไร หรือมี โปรแกรมของโรงเรียนที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษา ให้ปรึกษากับเพื่อน หรือบริการอื่นที่ให้การสนับสนุนผู้เรียน ด้านวิชาการ รู้สึกดี มองโลกแง่ดี ทำให้ผู้เรียนตื่นเต้นกับสถานศึกษาและการเรียนรู้ ซึ่งกลยุทธ์ด้านการให้ คำแนะนำมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างผู้เรียนและผู้ใหญ่ในสถานศึกษา หากผู้ เรียนมีผู้ใหญ่อย่างน้อยหนึ่งคนในที่เรียนที่พบปะและสอบถามเกี่ยวกับประเด็นทางวิชาการหรือเรื่องอื่นใน ชีวิตผู้เรียน ให้คำแนะนำ ให้ความสนใจ ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จ ชีวิตในสถานศึกษาจะ เป็นแรงบันดาลใจและสร้างความต้องการเรียนรู้ให้ผู้เรียน

3. การมีส่วนร่วมทางพฤติกรรม (Behavioral Engagement) ผู้สอนอาจกำหนดกิจวัตรในชั้น เรียน โดยกำหนดบทบาทของผู้เรียนที่ส่งเสริมพฤติกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น ผู้สอนอาจแบ่ง กลุ่มเล็กๆเป็นประจำ หรือย้ายที่นั่งเป็นวงกลมสำหรับการสนทนากลุ่ม หรือผู้สอนอาจให้ผู้เรียนหมุนเวียน การทำกิจกรรมบางอย่าง ครูสามารถลดความน่าเบื่อจากการนั่งที่เดิมมานานๆ ซึ่งการวิจัยเกี่ยวกับการเรียน รู้โดยใช้สมมติว่าการสร้างความแปลกใหม่และการออกกำลังกายสามารถกระตุ้นและปรับปรุงการเรียนรู้ได้

4. การมีส่วนร่วมทางกายภาพ (Physical Engagement) ผู้สอนอาจใช้กิจกรรมที่ใช้ร่างกายเพื่อ กระตุ้นการเรียนรู้หรือความสนใจ ตัวอย่างเช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวในระหว่างกระบวนการ เรียนรู้ แทนที่จะให้ผู้เรียนตอบคำถามต่างๆ ผู้สอนอาจจะขอให้ผู้เรียนไปที่กระดานและตอบคำถามต่างๆใน ขณะที่เขียนคำตอบบนกระดานด้วย ซึ่งในกรณีนี้ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะจำข้อมูลได้มากกว่าเนื่องจากพวกเขา

เข้าใช้สมองหลายส่วนในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้บางโรงเรียนในสหรัฐอเมริกาที่ตอบสนองความต้องการทางกายภาพของนักเรียน เช่น การเสนออาหารเข้าฟรีให้แก่ผู้เรียนทุกคน เนื่องจากการขาดการเรียนรู้และมีผลการเรียนที่ไม่ดีเชื่อมโยงกับความหิวโหยและขาดสารอาหาร

5. การมีส่วนร่วมทางสังคม (Social Engagement) ผู้สอนอาจใช้กลยุทธ์ต่างๆ เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ผู้เรียนอาจจับคู่หรือจับกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกันในการทำโครงการ หรือ อาจจัดให้มีการแข่งขันทางวิชาการที่ผู้เรียนสามารถเข้าร่วมแข่งขันกระชับมิตรด้วยการสร้างหุ่นยนต์เฉพาะให้เสร็จในเวลาสั้นที่สุด การโต้วาทีชมรมหุ่นยนต์ และจัดงานแสดงสินค้าทางวิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม หรืออาจกำหนดให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานสู่สาธารณะซึ่งมักจะต้องเสนอต่อคณะผู้เชี่ยวชาญจากชุมชนในพื้นที่ นอกจากนี้ยังสามารถนำประเด็นด้านพลเมืองและสังคมเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ได้

6. การมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม (Cultural Engagement) โดยเป้าหมายของการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมคือ เพื่อลดความรู้สึกสับสนแปลกแยก ลดการขาดความเชื่อมต่อหรือถูกกีดกันของผู้เรียน โดยสถานศึกษาอาจจัดการปฐมนิเทศ ดังตัวอย่างในสถานศึกษาในสหรัฐอเมริกาเนื่องจากผู้เรียนมีภูมิหลังที่หลากหลายจึงมีการเสนอบริการแปลเอกสารเป็นหลายภาษา มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์แลกเปลี่ยนบทเรียนเพื่อรวบรวมประวัติศาสตร์ วรรณกรรม ศิลปะ และมุมมองของชาติพันธุ์และสัญชาติของผู้เรียน เป็นต้น

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวมาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ทั้งจากในระดับองค์กรและระดับสถาบันการศึกษาทำให้เห็นวิธีการจัดการเรียนรู้ว่าควรเน้นไปทางการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความรู้สึกร่วมกันเป็นสมาชิกในระดับการเรียนรู้ ระดับอารมณ์ ระดับพฤติกรรม ระดับกายภาพ ระดับสังคม และระดับวัฒนธรรมโดยใช้วิธีการ เช่น การจัดพิธีการ การปฐมนิเทศ การจัดการฝึกอบรม การให้รางวัล ที่จะต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมที่ถูกจัดขึ้น

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดช่องว่างทางความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยามเนื่องจากผู้เขียนได้เห็นถึงความเป็นอันหนึ่งเดียวกันของเหล่านักศึกษาในคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยามค่อนข้างน้อย อันเห็นได้ในกิจกรรมระดับต่างๆ ของคณะหรือมหาวิทยาลัย และจากการสัมภาษณ์นักศึกษา จะพบว่านักศึกษาเข้าร่วมงานจำนวนน้อยและคนร่วมงานมักเป็นนักศึกษาคนเดิมๆ นั่นคือ นักศึกษาในสโมสรนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์เท่านั้น หรือหากเป็นกิจกรรมที่ต้องการจำนวนคนมาก ก็จะต้องใช้วิธีการขอความร่วมมือแถมบังคับให้มาร่วมงานโดยมีข้อแลกเปลี่ยนด้วยการให้คะแนนเพิ่ม หรือสิ่งานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นๆ นักศึกษาถึงเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนนักศึกษาที่เต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมก็จะมีอยู่แต่จำนวนไม่มากนัก จากการสังเกตการณ์ของผู้เขียนในฐานะอาจารย์พบว่ามีความเห็นถึงปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษาค่อนข้างน้อยมาจากหลายสาเหตุหลายประการ ในที่นี้ผู้เขียนจะแบ่งปัจจัยดังกล่าวออกเป็น 2 ประเภท คือ ปัจจัยที่เกิดจากนักศึกษาเอง และปัจจัยที่เกิดจากประการแรกคือ ความแตกต่างของอายุของนักศึกษา เนื่องจากความเป็นกลุ่มก้อนในระดับเพื่อนรุ่นเดียวกันพวกเขาที่จะจับกลุ่มกันเองก่อน ส่วนนักศึกษาที่เปลี่ยนสถานที่เรียนมาจากที่อื่น หรืออาจห่างหายไปจากการเรียนสักพักแล้วกลับมาเรียนใหม่ก็จะหลุดจากความเป็นสมาชิกในระดับเพื่อนร่วมชั้นไปได้ ประการต่อมาคือ ความแตกต่างด้านความพร้อม นักศึกษาบางคนสามารถทุ่มเทกับการเรียนได้เนื่องจากไม่มีภาระอื่นต้องรับผิดชอบ แต่ก็จะมีนักศึกษาจำนวนไม่น้อยเลยที่จำเป็นต้องไปทำงานพิเศษเพื่อจ่ายค่าเล่าเรียนเอง

ส่วนปัจจัยที่สองที่ไม่ได้เกิดจากตัวนักศึกษา ซึ่งข้อมูลส่วนนี้ได้จากกาสัมภาษณ์อาจารย์คณะนิเทศศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ ดร. วณิชชา ภราดรสุธรรม อาจารย์ลัทธสิทธิ ทวีสุข และอาจารย์ธีรวัฒน์ โอภาสบุตร และ นักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ สาขาภาพยนตร์ โทรทัศน์ และสื่อดิจิทัล (การสื่อสารการแสดง) อีก 3 ท่าน ได้แก่ นายธีรพล ลิขิตทางธรรม นักศึกษาชั้นปีที่ 4 นายฐิติพันธ์ บวรวรการ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ นางสาวปริญญาพันธ์ ศาลางาม นักศึกษาชั้นปีที่ 2 โดยสามารถสรุปปัจจัยที่ไม่ได้เกิดจากนักศึกษา ดังนี้

- ประการแรก คือ การจัดพื้นที่ของคณะนิเทศศาสตร์ที่อยู่กระจัดกระจายกันออกไปห้องพักอาจารย์ห้องเรียนและห้องสำหรับปฏิบัติการอยู่คนละอาคารพื้นที่ส่วนกลางจะใช้รวมกันกับทุกคณะ โดยไม่มีพื้นที่หรืออาณาเขตที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นคณะนิเทศศาสตร์ได้ ส่งผลให้นักศึกษาไม่ได้เจอกันกับเพื่อนในคณะ มักจะเจอแค่เพื่อนร่วมห้องเรียน ขาดตัวกลางและความเป็นเครือข่ายในคณะ
- ประการที่สอง คืออุปกรณ์สำหรับการฝึกปฏิบัติในการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ทำให้นักศึกษารู้สึกว่าไม่ได้รับความใส่ใจจากทางกลุ่มวิชาเอก คณะ และมหาวิทยาลัย จนทำให้นักศึกษารู้สึกน้อยใจที่ตนเองไม่ได้รับความใส่ใจจากมหาวิทยาลัย คณะ และกลุ่มวิชาเอก
- ประการที่สาม คือ ทางคณะไม่ได้มีกิจกรรมที่เอื้ออำนวยให้นักศึกษาได้ทำงานกิจกรรมร่วมกันภายในมากนักกิจกรรมที่เห็นได้ชัดมีเพียงกิจกรรมระหว่างคณะคือการแข่งเชียร์ ประกวดดาวเดือนในช่วงรับน้องใหม่ การแข่งกีฬาเครือข่ายนิเทศศาสตร์ และการถ่ายภาพเครือข่ายนิเทศศาสตร์ ซึ่งเป็นงานที่จัดขึ้นระหว่างคณะนิเทศศาสตร์ กับคณะอื่นในมหาวิทยาลัย หรือต่างมหาวิทยาลัยเท่านั้น ซึ่งนักศึกษาที่ให้สัมภาษณ์ต้องการให้มีกิจกรรมที่นักศึกษาทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำงานมากขึ้นอีก รวมทั้งต้องการแรงสนับสนุนจากทางมหาวิทยาลัย คณะ และกลุ่มวิชาเอก ทั้งในด้านกำลังใจและงบประมาณ
- ประการที่สี่ คือ มีการจัดกิจกรรมที่รวมมือกับองค์กรภายนอกมีน้อย ทำให้นักศึกษาขาดความรู้สึกเป็นตัวแทนหรือเป็นส่วนหนึ่งของคณะ กลุ่มวิชาเอก และมหาวิทยาลัย
- ประการสุดท้ายคือ การจัดการเรียนการสอนที่ขาดการบูรณาการระหว่างกลุ่มวิชาเอกในคณะ ถึงแม้ว่าจะมีการฝึกปฏิบัติในชั้นเรียนก็ตาม มีเพียงบางกลุ่มวิชาเอกที่ยังบูรณาการระหว่างรายวิชาเท่านั้น จึงทำให้นักศึกษามีโอกาสทำงานร่วมกันน้อย

การอุดช่องว่างทางความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

สิ่งที่ผู้เขียนมองว่าสิ่งทีนโยบายของคณะนิเทศศาสตร์จะเป็นตัวช่วยอุดช่องว่างทางความรู้สึกเป็นสมาชิกของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม จะช่วยได้ในกรณีที่ปัจจัยไม่ได้เกิดจากตัวนักศึกษาเป็นหลัก อย่างไรก็ตามหากสามารถดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดเพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษา ก็มีแนวโน้มที่จะแก้ไขปัจจัยที่เกิดจากตัวนักศึกษาเองได้เช่นกัน ทั้งนี้สิ่งที่ผู้เขียนจะสรุปออกมาจากทั้งประสบการณ์ของผู้เขียนในฐานะอาจารย์ในคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม รวมทั้งการ

สัมภาษณ์อาจารย์และนักศึกษาของคณะเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษานี้มีทั้งแนวทางการดำเนินการที่ไม่เคยมีมาก่อนในคณะ แนวทางที่ปฏิบัติอยู่แล้วแต่ไม่ได้ทำอย่างต่อเนื่องหรือกว้างขวางในคณะ และวิธีการที่เคยปฏิบัติแต่ไม่ได้ทำแล้วด้วยปัจจัยเชิงวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย โดยสรุปเป็นแนวทางการปรับปรุงเพื่อส่งเสริมความรู้สึกนี้ได้ ดังนี้

- ประการแรก คือ เรื่องการจัดพื้นที่ของคณะนิเทศศาสตร์ คือ ทางคณะควรมีพื้นที่สำหรับการจัดกิจกรรมของคณะที่นักศึกษาสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา และกว้างขวางเพียงพอให้นักศึกษาทั้งหมดสามารถรวมตัวกันได้ ซึ่งก่อให้เกิดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายซึ่งกันและกัน ใช้เพื่อกิจกรรมการปฐมนิเทศระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา การรับน้องใหม่ที่เป็นกิจกรรมระหว่างนักศึกษารุ่นพี่รุ่นน้อง การประชุมงานเพื่อร่วมงานภายในคณะหรือระหว่างองค์กร หรือแม้แต่การเป็นที่รวมตัวเพื่อทำงานสำหรับการเรียนของตนเอง นอกจากนี้ยังควรจัดห้องพักอาจารย์ให้อยู่ร่วมกัน และอยู่ใกล้กับสถานที่จัดการเรียนการสอนของคณะนิเทศศาสตร์เป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมดได้ ก็จะช่วยส่งเสริมความผูกพันระหว่างอาจารย์และนักศึกษาได้
- ประการที่สอง คือการจัดเตรียมสถานที่สำหรับการเรียนการสอนที่มีลักษณะเฉพาะและอุปกรณ์ให้เพียงพอสำหรับการฝึกปฏิบัติการเนื่องจากสมรรถนะหลักของนักศึกษาหรือคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่ของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม คือการเป็นนักปฏิบัติการณ์ในด้านการผลิตสื่อ ดังนั้นสถานที่สำหรับการเรียนการสอนที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น สตูดิโอถ่ายรายการ โรงละคร ห้องตัดต่อ จะต้องพร้อมใช้และเข้าถึงได้ง่าย เพื่อจัดการเรียนการสอน ลงมือปฏิบัติได้จริง และเปิดต้อนรับนักศึกษาที่ต้องใช้สถานที่ในการปฏิบัติงานที่ต้องเลยเวลาเรียนไปตามความเหมาะสมและเป็นระบบมีการจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการฝึกปฏิบัติการที่มีการอัปเดตให้ทันสมัย มีการซ่อมบำรุงอย่างสม่ำเสมอ มีการให้เข้าใช้ได้ง่ายอย่างเป็นระบบ และมีอย่างเพียงพอ ซึ่งการมีสถานที่และอุปกรณ์ที่เพียงพอและเข้าถึงได้ง่ายอย่างเป็นระบบนั้นจะส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกได้มาก เนื่องจากการที่นักศึกษาเลือกที่จะเข้าเรียนที่คณะนี้ นักศึกษาย่อมมีความคาดหวังว่าจะได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติงานได้จริงจากการเรียนการสอน หากพวกเขามีความมั่นใจว่าสิ่งที่คาดหวังได้รับการตอบสนอง พวกเขาจะรู้สึกวางใจว่าสถาบันจะสนับสนุนการเรียนรู้นี้ ความรู้สึกผูกพันหรือเป็นสมาชิกในสถาบันจะเกิดขึ้น
- ประการที่สาม คือ เรื่องการจัดกิจกรรมเพื่อการมีส่วนร่วมของนักศึกษา ทางคณะควรมีเพิ่มการจัดกิจกรรมที่นักศึกษามีส่วนร่วมให้มากขึ้น เช่น การจัดนิทรรศการสัปดาห์การแสดงผลงานของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์โดยกิจกรรมทั้งหมดหรือกิจกรรมส่วนใหญ่ควรอยู่ในพื้นที่ที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อาจอยู่ในพื้นที่ของคณะนิเทศศาสตร์ หรือในพื้นที่ส่วนกลางของมหาวิทยาลัย หรือในพื้นที่ภายนอกมหาวิทยาลัยก็ได้ นอกจากแสดงผลงาน เช่น การจัดแสดงภาพยนตร์ การจัดแสดงรายการโทรทัศน์ การจัดแสดงแอนิเมชัน การจัดการแสดงละครเวที การจัดกิจกรรมพิเศษที่มาจากผลงานของนักศึกษาก็ควรมีการจัดให้นักศึกษาได้ใช้ศักยภาพของตนเองทางด้านนิเทศศาสตร์มาผลิตสินค้าหรือนวัตกรรมในงานนี้ได้ เช่น วาดภาพเหมือน ถ่ายภาพทำโปสการ์ด หรือแม้แต่ขายอาหารในงาน นอกจากนี้การที่นักศึกษาได้เข้าอยู่ร่วมกลุ่มวิชาเอกจะทำให้ นักศึกษามีความใกล้ชิดเพื่อนร่วมชั้น มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น นักศึกษาสามารถมีส่วนร่วมได้มากขึ้นเมื่อ

ร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน หรือทำกิจกรรมนอกชั้นเรียน และยิ่งใกล้ชิดกับอาจารย์มากขึ้น เมื่อนักศึกษามีปัญหาหรืออยากแบ่งปันความคิดเห็นกับอาจารย์ก็จะเข้ามาพูดคุยได้ง่ายขึ้น ซึ่งก็จะส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกได้มากขึ้นด้วย

- ประการที่สี่ คือ มีการจัดกิจกรรมที่ร่วมมือกับองค์กรภายนอกมากขึ้น ด้วยการจัดรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่สามารถร่วมงานกับองค์กรภายนอกได้ ดังตัวอย่างการร่วมมือกับองค์กรภายนอกที่เคยได้จัดในรายวิชาการจัดกิจกรรมพิเศษของกลุ่มวิชาเอกการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารนวัตกรรม ได้ร่วมมือกับสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย(ยท) ศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยบนถนน (ศวปถ.) โดยรับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส) จัดกิจกรรมสร้างกระแสรุ่นใหม่ใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัย ภายใต้กิจกรรม “ขับขี่ปลอดภัย ถือใบใส่หมวก” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นตัวแทนของคณะและมหาวิทยาลัย ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกเป็นสมาชิกของสถาบันอย่างมาอาจารย์ธีรวัฒน์ โอภาสบุตร ยังได้กล่าวเสริมต่อการเลือกองค์กรที่ทางรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาจะเข้าร่วมด้วยนั้น หากเป็นองค์กรใหญ่ที่มีนโยบายในการขับเคลื่อนสังคมมากกว่าที่จะเป็นองค์กรที่เน้นขายผลิตภัณฑ์ของบริษัท เพราะนักศึกษาจะมีโอกาสได้เห็นปัญหาของคนในสังคมจริงๆและหลากหลาย นักศึกษาจะมีโอกาสได้เห็นปัญหาในหลายมุมขึ้น ซึ่งส่งเสริมทักษะการเป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้นอันเป็นคุณสมบัติของผู้มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- ประการสุดท้ายคือ การจัดการเรียนการสอนมีการบูรณาการระหว่างกลุ่มวิชาเอก รวมถึงการบูรณาการกับคณะอื่นในมหาวิทยาลัยเนื่องจากการออกไปประกอบอาชีพในอนาคตของนักศึกษาต้องใช้ทักษะที่รอบด้านมากขึ้น ต้องประยุกต์วิธีการทำงานให้รองรับกับพลวัตของสังคม เมื่อเกิดการบูรณาการแล้วนักศึกษาจะสามารถผลิตชิ้นงานหรือทำโครงการต่างๆได้จริง ตัวอย่างจากที่อาจารย์ลัทธสิทธิ ทวีสุข ได้กล่าวว่า ในหลักสูตรนิเทศศาสตร์ 2555มีการบูรณาการโดยดึงรายวิชาของทั้งภาควิชา วิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์ (RTF) และภาควิชาสื่อดิจิทัล(DM) มาใช้ในการเรียนการสอนให้นักศึกษาสาขาโทรทัศน์ ชั้นปีที่ 3 ผนวกกับอาจารย์ได้ทำบันทึกตกลงความร่วมมือ (MOU) กับช่อง Thai PBS ทำรายการ แอนิเมชันคลับ (Animation Club) และ แอนิเมชันคลับแซด (Animation Club Z) ทำให้นักศึกษาได้ใช้ทักษะตามรายวิชาที่บูรณาการร่วมกันเพื่อร่วมกันผลิตรายการนี้ขึ้นมาภายใต้การดูแลของอาจารย์ ทำให้นักศึกษาผูกพันกับการทำงานในรายการนี้ผูกพันกับเพื่อนร่วมงาน อาจารย์ รู้สึกว่าตนเองเป็นตัวแทนของสถาบันที่ตนสังกัดอยู่

อย่างไรก็ตามบางกลุ่มวิชาเอกยังมีการบูรณาการการเรียนการสอนภายในกลุ่มวิชา เช่น กลุ่มวิชาการสื่อสารการแสดงภายใต้กลุ่มวิชาเอกภาพยนตร์ โทรทัศน์ และสื่อดิจิทัล ที่จัดรายวิชาที่สามารถผลิตโครงงานด้านการแสดงร่วมกันได้ เช่น รายวิชาโครงการ รายวิชาการจัดการด้านสื่อสารการแสดง ที่เปิดสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 กลุ่มวิชาการสื่อสารการแสดง นักศึกษาจะได้ลงมือปฏิบัติทั้งด้านการสร้างสรรค์การแสดงและการจัดการด้านการแสดง ทำให้พวกเขาได้เจอประสบการณ์การทำงานจริง รวมทั้งอาจารย์ได้นำรายวิชาที่สอนชั้นปีที่ 3 และพานักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่เรียนในรายวิชาการออกแบบเครื่องแต่งกายและแต่งหน้าทำผมเพื่อการแสดงเข้ามามีส่วนร่วมในการทำโครงงานกับนักศึกษาชั้นปีที่ 4ทำให้

เกิดความ เป็นเครื่องช่วยภายในภาควิชา นักศึกษารู้สึกมีความเป็นสมาชิกของของกลุ่มวิชาการสื่อสารการ แสดงเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากเมื่อมีการจัดแสดงละครเวทีในรายวิชาโครงการก็จะมีศิษย์เก่าเข้ามาช่วย รุ่่น้องทำงานด้วยการช่วยแต่งหน้าทำผม หรือเข้ามาเป็นผู้ชม คอยให้กำลังใจรู่่น้อง

จากที่กล่าวมานั้นแสดงให้เห็นว่าแนวทางในการปฏิบัติอันได้แก่ เรื่องการจัดพื้นที่ของคณะ นิเทศศาสตร์การจัดเตรียมสถานที่สำหรับการเรียนการสอนที่มีลักษณะเฉพาะและอุปกรณ์ให้เพียงพอ สำหรับการฝึกปฏิบัติการจัดการกิจกรรมเพื่อการมีส่วนร่วมของนักศึกษาการจัดการเรียนการสอนมีการ บูรณาการระหว่างกลุ่มวิชาเอก รวมถึงการบูรณาการกับคณะอื่นในมหาวิทยาลัยส่งเสริมการมีส่วนร่วม ด้านการเรียน มีส่วนร่วมด้านอารมณ์ มีส่วนร่วมด้านพฤติกรรม มีส่วนร่วมด้านกายภาพ มีส่วนร่วมด้าน สังคม ด้านวัฒนธรรม มีการติดต่อทางสังคม มีการวางเป้าหมายให้ตนเอง และเป็นการประเมิน ประสิทธิภาพของนักศึกษาได้ด้วย ซึ่งก็จะทำให้นักศึกษามีความภาคภูมิใจในตนเอง มีความรู้สึกเป็นตัวแทน จนนำไปสู่การมีความรู้สึกเป็นสมาชิกของคณะนิเทศศาสตร์ ทั้งยังส่งผลทางอ้อมได้อีกประการ คือ ลดการ ตกออกของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ จากที่ผู้เขียนกล่าวมาทั้งในประเด็นการอุดช่องว่างทางความรู้สึก เป็นสมาชิกของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม โดยผู้เขียนจะแบ่งประเด็นเป็น 2 ประเด็น คือ เรื่องของการจัดพื้นที่และอุปกรณ์การศึกษา และเรื่องของการจัดหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของ นักศึกษา เพื่อนำไปสรุปเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษาคณะ นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ให้ออกมาเป็นนโยบายของคณะ หลักสูตร และรายวิชา

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

แนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม แนวทางจะเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรมนั้น ทางคณะนิเทศศาสตร์ควรเป็นฝ่ายริเริ่มที่ จะปรับปรุงโครงสร้างบางประการ โดยใช้วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Management) เข้าร่วม ในการหาแนวทางการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณาจารย์และนักศึกษาเป็นหลัก และร่วมกับรูปแบบ การศึกษานอกระบบ เช่น การฝึกอบรม การเรียนรู้ตามสภาพที่เป็นจริง หรือการจัดงานรูปแบบต่างๆที่ นักศึกษาสามารถมีส่วนร่วมได้ โดยยึดตามสมรรถนะหลัก (Core Competency) ที่ทางคณะกำหนดขึ้น นั้นคือ นักศึกษาสามารถเป็นนักปฏิบัติในด้านการผลิตสื่อเพื่อการสื่อสารซึ่งผู้เขียนจะแบ่งประเด็นออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับนโยบายคณะ ระดับหลักสูตร และรายวิชา ซึ่งจะนำเสนอแนวทางที่มีแนวโน้มว่าเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

ระดับนโยบายคณะ

1. ทางคณะนิเทศศาสตร์จัดการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) ระหว่าง คณาจารย์และนักศึกษา เรื่องจัดการพื้นที่การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษาคณะ นิเทศศาสตร์และนำมาจัดการข้อมูลที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันให้เป็นระบบ (KM) เพื่อทำจดหมายชี้แจงสู่มหาวิทยาลัย ในประเด็นต่อไปนี้ (1) ปัญหาการจัดการพื้นที่ที่ส่งผลต่อความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษา คณะนิเทศศาสตร์ (2) หาแนวทางร่วมกันเพื่อจัดพื้นที่ในการเรียนรู้ของคณะนิเทศศาสตร์ (3) แสดง ประโยชน์ของการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของคณะนิเทศศาสตร์ที่ส่งผลต่อนักศึกษา และ (4) แสดงประโยชน์ ของการจัดพื้นที่การเรียนรู้ของคณะนิเทศศาสตร์ที่ส่งผลต่อมหาวิทยาลัย

2. มีการจัดตั้งคณะกรรมการคณะนิเทศศาสตร์ ประกอบด้วยคณาจารย์และตัวแทนนักศึกษา โดยมีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่อาคารสถานที่ของมหาวิทยาลัย ในการวางแผนการใช้ห้องเรียนและอุปกรณ์การเรียน เพื่อให้เกิดความพร้อมก่อนเปิดเรียนทุกภาคการศึกษา โดยมีหน้าที่ดังนี้ (1) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์ในคณะ นักศึกษา และเจ้าหน้าที่อาคารสถานที่ เพื่อตรวจสอบความพร้อมห้องเรียนและอุปกรณ์การเรียน (2) ทำแบบสอบถามนักศึกษาที่เคยเรียนในแต่ละรายวิชาว่าอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาว่ามีข้อดีอะไรและควรปรับปรุงอะไรบ้าง เพื่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษารุ่นต่อไป และ (3) ร่างจดหมายเพื่อขออนุมัติซื้ออุปกรณ์การศึกษาก่อนเปิดภาคการศึกษาใหม่

3. จัดกิจกรรมการปฐมนิเทศที่เป็นของคณะนิเทศศาสตร์ โดยให้นักศึกษารุ่นที่เป็นคนสร้างกิจกรรมเพื่อสานสัมพันธ์ระหว่างกัน ในพื้นที่ของคณะนิเทศศาสตร์หรือพื้นที่ส่วนกลางของมหาวิทยาลัย

4. การจัดนิทรรศการสัปดาห์การแสดงผลงานของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ปีละ 1 ครั้ง ในพื้นที่ของคณะนิเทศศาสตร์ หรือพื้นที่ส่วนกลางของมหาวิทยาลัย

ระดับหลักสูตร

1. จัดการเรียนการสอนแบบ Block Learning ที่ส่งเสริมการบูรณาการระหว่างกลุ่มวิชาภายในคณะนิเทศศาสตร์ หรือคณะอื่นในมหาวิทยาลัยด้วยการจัดรายวิชาสานรายวิชาทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ โดยจัดการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อค้นหาความต้องการของนักศึกษาและหาแนวโน้มของตลาดแรงงานด้านการสื่อสารตามทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยต้องสอดคล้องกับสมรรถนะหลักของคณะนิเทศศาสตร์ (1) มีการกำหนดเป้าหมายในแต่ละภาคการศึกษาว่า นักศึกษาในแต่ละชั้นปีต้องสามารถผลิตผลงานตามกลุ่มวิชาเอก แล้วจัดรายวิชาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามเป้าหมายนั้น และ (2) นำผลงานที่แต่ละกลุ่มวิชาสามารถผลิตได้มาแสดงในงานนิทรรศการสัปดาห์การแสดงผลงานคณะนิเทศศาสตร์เพื่อให้เกิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

2. มีการจัดการเรียนการสอนที่ร่วมมือกันจัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรภายนอก อย่างน้อย 1 ครั้ง ใน 1 ปีการศึกษาต่อ 1 กลุ่มวิชาเอกโดยที่ (1) องค์กรภายนอกต้องเป็นองค์กรที่มีส่วนในการขับเคลื่อนสังคม เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เห็นปัญหาของสังคมที่เกิดขึ้นจริง หรือ (2) องค์กรภายนอกเป็นองค์กรที่ใช้ทักษะด้านนิเทศศาสตร์มีส่วนเข้าไปสนับสนุนเพื่อพัฒนาองค์กรได้

ระดับรายวิชา

1. อาจารย์แต่ละรายวิชาจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อหาแนวทางการเรียนรู้ในห้องเรียนร่วมกัน เพื่อให้ได้เป้าหมายของวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละวิชา

2. จัดการสัมมนาเพื่อให้นักศึกษามีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเอง หรือเชิญวิทยากรจากองค์กรภายนอกเข้ามาจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้

3. จัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และปรับให้รายวิชามีความเชื่อมโยงกับชีวิตและการเรียนของนักศึกษา

อภิปรายผล: คุณค่าของความรู้สึกเป็นสมาชิกของสถาบันการศึกษาต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกของมหาวิทยาลัยสยาม ทำให้ผู้เขียนได้ตระหนักถึงคุณค่าของความรู้สึกเป็นสมาชิกในแง่ของการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีทักษะการ

ศึกษาตลอดชีวิต หากนโยบายเหล่านี้นำมาปฏิบัติและได้รับความเห็นชอบจากกรรมการบริหารคณะ คณบดี และทางมหาวิทยาลัย ผลลัพธ์ที่ออกมา ก็จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษาได้ เพราะความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษาเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เนื่องจากเป็นเรื่องของความ รู้สึก หากนักศึกษารู้สึกว่าตนเองได้รับการตอบสนองสิ่งที่คาดหวัง ได้รู้สึกว่าคุณค่าต่อสถาบัน เป็นตัวแทนของสถาบัน เห็นว่าตนเองมีบทบาทต่อการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนร่วมชั้น และเมื่อมีปัญหา ก็มีคณาจารย์ช่วยเหลือ นั่นคือการเรียนรู้แบบเกื้อกูลกัน ทั้งตัวผู้เรียน เพื่อนร่วมชั้น อาจารย์ คณะ มหาวิทยาลัยและองค์กรภายนอก

คุณค่าของความรู้สึกเป็นสมาชิกของของสถาบันใดสถาบันหนึ่ง ผู้เรียนจะเรียนรู้ในมุมมองของสถาบันนั้น เช่น เมื่อผู้เรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของคณะนิเทศศาสตร์ ผู้เรียนจะมองตนเองเป็นนักนิเทศศาสตร์ พวกเขาจะสวมแว่นของนิเทศศาสตร์ในการมองปรากฏการณ์ต่างๆ เพราะการเป็นนักนิเทศศาสตร์ คือการเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับสื่อ ผู้เรียนจะไม่รับสื่อแค่สื่อเดียว ไม่มองด้านเดียว ใฝ่รู้มากขึ้น สนใจหาข้อมูลที่หลากหลายขึ้น เท่าทันสื่อ อย่างปรากฏการณ์การประท้วงที่เกิดขึ้น ผู้เรียนจะรู้ว่าอาจจะมึนอีก เนื่องจากข่าวที่ออกมาจะถูกจัดวาระของข่าว ถ้าหากผู้เรียนรู้สึกว่าเป็นนักนิเทศศาสตร์ ผู้เรียนก็จะเท่าทันว่า สื่อต้องการให้ประชาชนรู้แค่นี้ ทั้งที่จริงๆอาจมีเรื่องที่มีมากกว่าที่ปรากฏในข่าวซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้(Active Learner) ซึ่งเป็นทักษะของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คุณค่าของความรู้สึกเป็นสมาชิกของสถาบันการศึกษาในประเด็นทางการบริหารการศึกษาเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ หากทางคณะและมหาวิทยาลัยมีสนับสนุนนโยบายที่ส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษา อาจมองได้ว่าทางมหาวิทยาลัยต้องมีการลงทุนที่เพิ่มขึ้น แต่ผลลัพธ์ที่จะตามมา นอกจากนักศึกษาจะมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตแล้ว ข้อดีในแง่การบริหารการศึกษา คือ ได้สร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกที่จะสามารถต่อยอดทางธุรกิจได้ภายหลัง ช่วยลดการตกออกของนักศึกษาได้ เนื่องจากทำให้นักศึกษา ยังต้องการเรียนในคณะนิเทศศาสตร์ดั้งเดิม เพราะมีความผูกพันกับคณะ และการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ก็ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้จนนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่ไม่ว่าใครมองเข้ามาทั้งจากการเข้ามาเยี่ยมชมด้วยตนเอง หรือสื่อสารผ่านทางสื่อออนไลน์ ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ให้เป็นไปในทางที่ดีของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม นักศึกษารุ่นใหม่ก็มีความต้องการเข้ามาสู่องค์กรแห่งการศึกษานี้มากขึ้น หากทางคณะและมหาวิทยาลัยเพิ่มการให้คุณค่าและลงทุนกับความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษาแล้ว ผู้ที่ได้ประโยชน์โดยตรงก็คือนักศึกษาที่มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่วนทางสถาบันการศึกษา ก็จะมีภาพลักษณ์ที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่ส่งผลดีต่อธุรกิจการศึกษาเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำนโยบายที่จัดทำขึ้นจากบทความนี้ไปทดลองใช้จริงเพื่อประเมินถึงความเป็นไปได้ในการใช้แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

2. ควรศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้วิธีอื่นนอกเหนือจากในบทความนี้ภายใต้แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

3. ควรนำแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยามเผยแพร่ไปสู่องค์กรการศึกษาอื่นๆ เพื่อขยายแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นสมาชิกของนักศึกษา

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ขวัญชัย ขั้วนา และธารทิพย์ ขั้วนา. (2562). *การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*(รายงานผลการวิจัย). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จุฑาจิตร ประดิษฐ์เจริญ และบังอร โสฬส. (2560). *บทบาทของอัตลักษณ์องค์กร และความมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงานที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นพมาส ว่องวิทย์สกุล.(2557).*การพัฒนาโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันกับการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา: การทดลองอนุกรมเวลา*.ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูริวรรษ คำอ้ายกาวิณ.(2557).*การนำเสนอกลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กด้อยโอกาสในการเสริมสร้างการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม*.ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาลินี ศรีไมตรี มาลินี ศรีไมตรี และปิยกนิษฐโชติวินช.(2559).*พฤติกรรมที่ดีขององค์กรสู่การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร*(รายงานผลการวิจัย).กรุงเทพฯ:ปัญญาภิวัฒน์.
- วัชรินทร์ อินทร์นุ่ม.(2561). *การเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต โดยใช้โปรแกรมการสนับสนุนอิสระด้วยตนเอง*.ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาคม ศิริพิน และศยามล เอกะกุลานันต์.(2560).*ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของบุคลากรสังกัดเวชศาสตร์การบิน กองทัพอากาศ* (รายงานผลการวิจัย).กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- ธีรวัฒน์ โอภาสบุตร. (ม.ป.ป.).*วัฒนธรรมองค์กร*.ม.ป.ท. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)

ระบบออนไลน์

- KM-Li Learning Institute, KMUTT, (2559). *แนวคิดและงานวิจัยด้าน student engagement*. Retrieved from <http://celt.li.kmutt.ac.th/studentengagement>
- Great Schools Partnership. (2016).*The Glossary of Education Reform for Journalists,Parents, and Community Members: Student Engagement*. Retrieved from <https://www.edglossary.org/student-engagement/>